

Rapport 2006:11

Arkeologisk förundersökning

Spår av kulturlager i S:t Larsgatan

RAÄ 153

Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Spår av kulturlager i S.t Larsgatan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	5
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

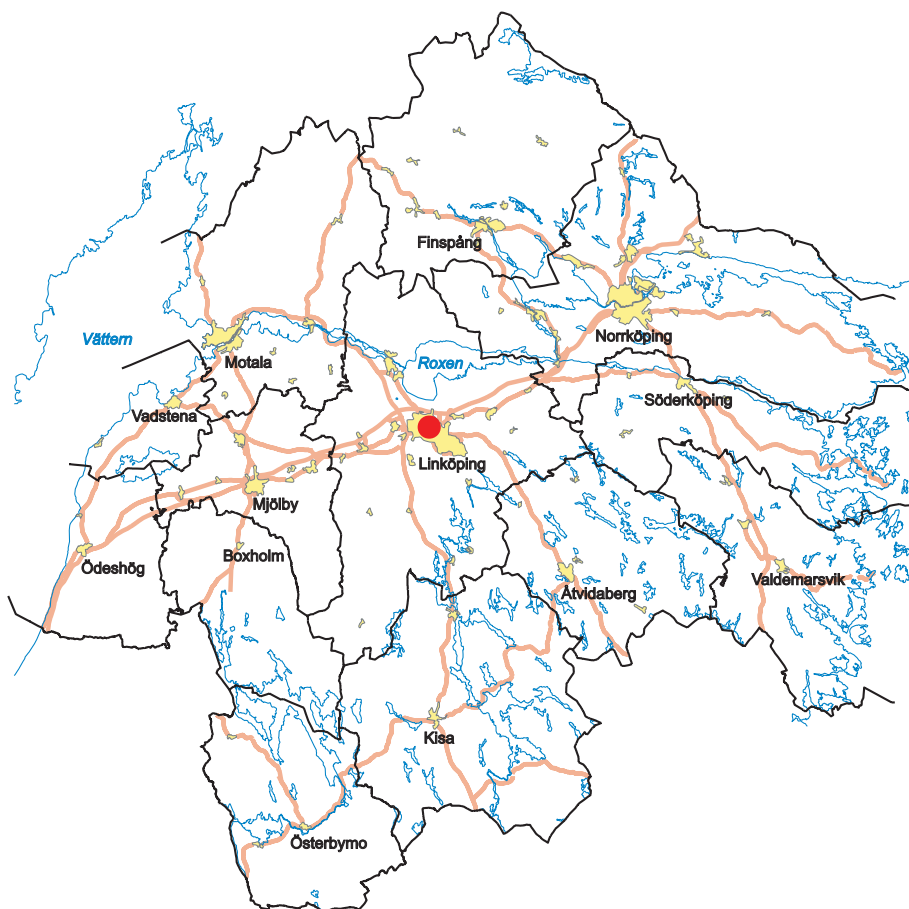
Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

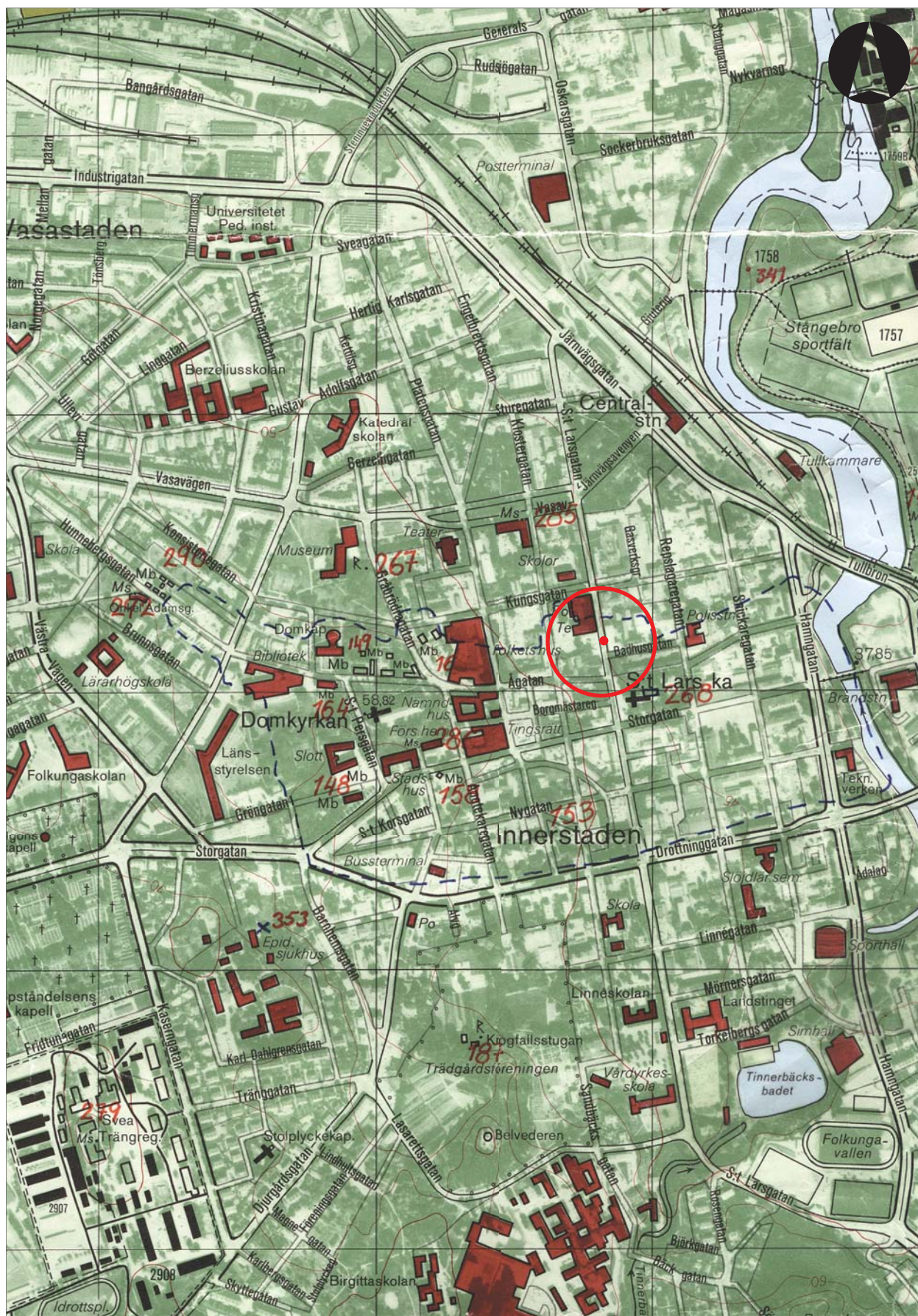
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

I samband med schaktning för VA i S:t Larsgatan fram till kv Brevduvan 19 genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll. Vid denna framkom ett ca 0,2 m tjockt lerigt gråsvart kulturlager på 0,5 m djup under gatan. Lagret var stört av flera äldre ledningsschakt för VA, el m m men kunde ses på mindre partier i större delen av schaktet. Det gick inte att urskilja några skiktningar eller konstruktioner i lagret.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 085 57 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde under december 2005 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktning för en ny dagvattenservis i S:t Larsgatan fram till kv Brevduvan 19. Schaktningen genomfördes inom Linköpings medeltida stadsområde, RAÄ 153. Sammanlagt uppgick markingreppen till en sträcka på ca 11 löp-meter tvärs över S:t Larsgatan.

Arbetet utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivare var Tekniska Verken i Linköping AB vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för fält- och rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

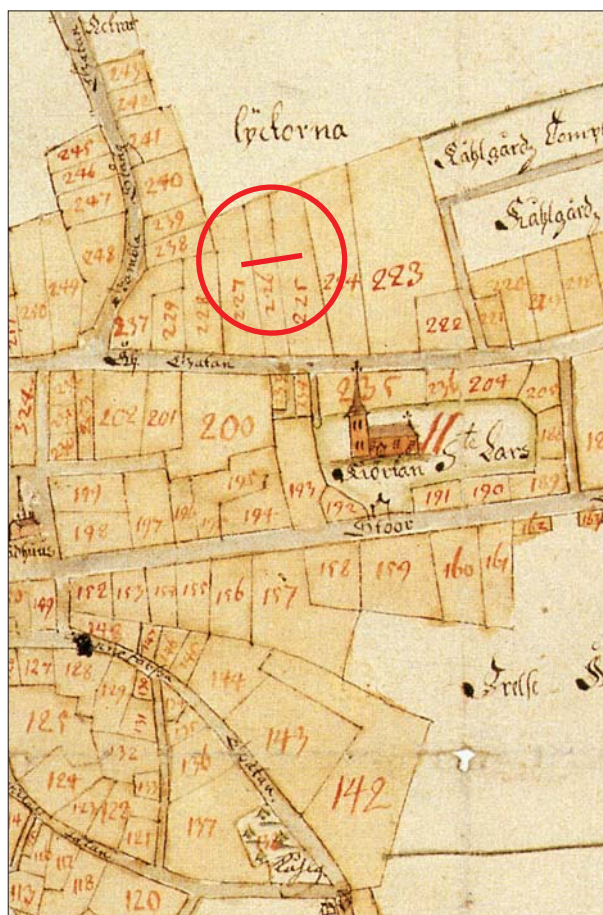
Undersökningsområdet ligger inom Linköpings medeltida stadsområde, RAÄ 153. På 1696 års karta över Linköping, låg området inom tomtmark. S:t Larsgatans nordliga sträckning, norr om Ågatan, tillkom inte förrän 1855. Denna del av gatan kallades då Nyqvarnsgatan (Hök 1968:24f).

I det intilliggande kvarteret Brevduvan har flera undersökningar utförts (Feldt 1989, Feldt 1990, Feldt & Tagesson 1990). I kv Brevduvan 21 genomfördes två större arkeologiska undersökningar, åren 1987 och 1989. Vid dessa kunde utvecklingen av två stadsgårdar följas från deras etablering på tidigare odlingsmark vid mitten av 1300-talet fram till den nyorientering av bebyggelsen i området som skedde runt år 1600. Där påträffades bland annat stenläggningar, byggnadslämningar, en timrad källare, en brunn, en latringrop och en stenlagd gränd som ledde från Gamla Stångsgatan (nuvarande Klostersgatan) österut mellan de båda gårdarna (Feldt & Tagesson 1997).

Odlingslämningar i form av årderspår under de medeltida gårdarna daterades genom ¹⁴C-analys till äldre järnålder. Detta antyder att odlingsverksamheten på platsen går långt tillbaka i tiden (Feldt & Tagesson 1997). Under ca 1 m tjocka påförda lager hade kulturlagren i kvarteret en mäktighet på ca 1,0 m (Feldt 1990).

Vid schaktningar i kv Brevduvan 20, som ligger i direkt anslutning till den här aktuella fastigheten, påvisades endast störda lager. Tomten hade till största delen blivit utschaktad i samband med tidigare bebyggelse. Bland schaktmassor på tomten påträffades skärvor av yngre rödgods (Feldt 1989).

I närområdet har för övrigt ett antal mindre undersökningar gjorts. I kv Borgmästaren 11 och den intilliggande Repslagaregatan har kulturlager och rustbäddar och ett mycket omfattande keramik-

Figur 3. Utsnitt ur 1696 års stadskarta med undersökningsområdet markerat.

material påträffats. I kvarteret pågick keramiktillverkning under 1600-1700-talen (Feldt 2005, Hörfors 1992). Brandlager och kulturlager har även undersökts i kv Badhuset 13 och 14 (Skoglund 1996 och Lindberg 2002).

Utbredningen av S:t Larskyrkans kyrkogård åt norr har varit föremål för diskussioner. År 1929 undersöktes en kistbegravning med ett bevarat skelett i kv Badhuset 11 (Cnattingius 1929). Då tolkades fyndet som att kyrkogården sträckt sig över hela kv Borgmästaren. Senare undersökningar t ex i kv Borgmästaren (Hörfors 1992), i kv Badhuset 14 (Lindberg 2002), i Badhusgatan (Skoglund 1996) och i Repslagaregatan (Feldt 2005) pekar dock inte på att så varit fallet, utan att Ågatan med största sannolikhet utgjort kyrkogårdens norra begränsning.

Eftersom området legat på tomtmark fram till mitten av 1800-talet, kunde schakten förväntas innehålla kulturlager med välbevarade byggnads- och träkonstruktioner från medeltid och senare. Det bedömdes även kunna finnas spår efter hantverk och odling.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var i första hand att se till att arbetet berörde fast fornlämning i så liten omfattning som möjligt. Fast fornlämning som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning, samt om möjligt dateras.

Då schaktsträckan skulle gå i gammal tomtmark bedömdes att lämningar efter bebyggelse och olika hantverk skulle kunna komma att beröras.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningarna. Påträffade fornlämningar dokumenteras genom markering på karta, profilritning och fotografering. Inga föremål togs tillvara.

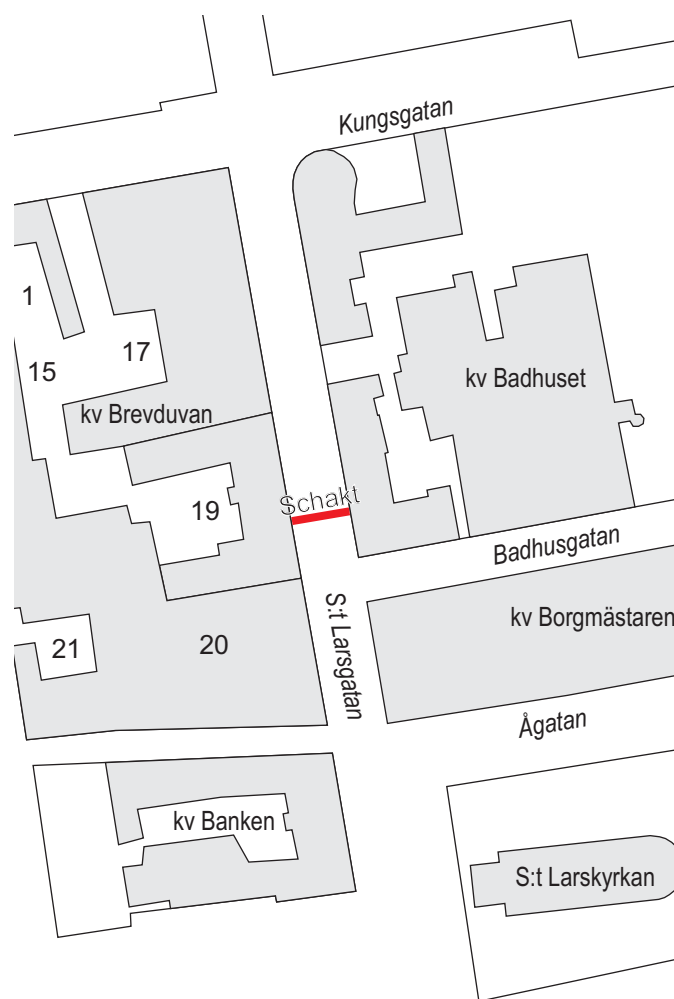
Resultat och tolkning

Vid förundersökningen i S:t Larsgatan fram till kv Brevduvan 19 framkom ett ca 0,2 m tjockt lerigt gråsvart kulturlager på 0,5 m djup under gatan. Lagret var stort av omfattande äldre ledningsschakt för VA, el m m men kunde ses på små partier i stora delar av schaktet. Det gick inte att urskilja några skiktningar eller konstruktioner i lagret.

Det fanns inget som tydde på att området någonsin nyttjats för begravningsändamål. Det fanns inte heller några spår efter äldre gatubeläggningar varför man kan förmoda att de bevarade partierna av kulturlagren avsatts på tomtmark och att en viss urschaktning skett när S:t Larsgatan drogs fram vid mitten av 1800-talet.

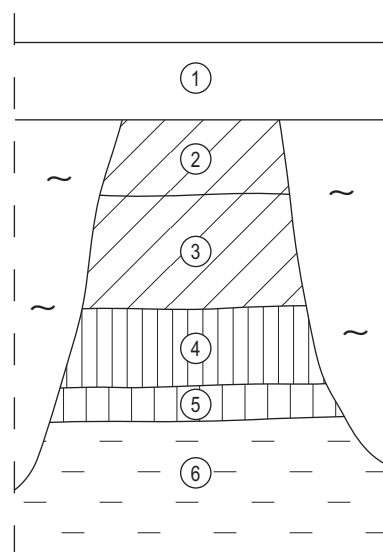
Lagerbeskrivningar

1. Asfalt.
2. Bärlager av stenkross.
3. Fyllnadsmassor av sand och grus.
4. Mörkgrått lerigt kulturlager.
5. Infiltrationslager.
6. Naturlig undergrund av lera.

Figur 4. Schaktplan. Skala 1:2 000.

Profil mot N

Figur 5. Schaktprofil. Skala 1:20.

Referenser

- Cnattingius B. 1929. *Arkeologisk undersökning. Kv Badhuset 11, Linköping*. Excerpt ur Stadsarkeologiskt register för Medeltidsstaden. SR 23.
- Feldt A-C. 1989. *Kv Brevduvan 20, Linköping*. Schaktkontroll. Rapport. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 1990. *Kv Brevduvan 21/Klostergatan, Linköping*. Arkeologisk efterundersökning. Dnr 371/90. Rapport. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Tagesson G. 1990. *Kv Brevduvan 21, Linköping*. Arkeologisk undersökning. Dnr 48/86 och 218/89. Rapport. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2005. *Felbränd keramik och modern teknik - fjärrkyla genom det medeltida Linköpings östra delar*. Arkeologisk förundersökning för fjärrkyla i Repslagaregatan – Ågatan – Snickaregatan - Nygatan, Linköping, Östergötland. Rapport 2005:63, Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Tagesson G. 1997. *Två gårdar i biskopens stad*. Östergötland Fakta 3. Linköping.
- Hök I. 1968. *Gatunamn i Linköping*. Linköping.
- Hörfors O. 1992. *Kv Borgmästaren 11. Repslagaregatan/Ågatan, Linköping*. Arkeologisk förundersökning. Dnr 301/92. Rapport. Östergötlands länsmuseum.
- Lindberg M. 2002. *Östgöta Correspondentens tryckeri. Kv Badhuset 14*. Arkeologisk förundersökning. Rapport 4:2002. Östergötlands länsmuseum.
- Skoglund (Ohlsén) M. 1996. *Kv Badhuset 13, Linköping*. Arkeologisk förundersökning. Dnr 429/96. Rapport. Östergötlands länsmuseum.

Tekniska uppgifter

Sträckor	S:t Larsgatan / kv Brevduvan 21
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 153
Ekonomiskt kartans blad	085 57 (8F 5h Linköping)
Koordinater	X6476000, Y1489410
Koordinatsystem	Rikets
Höjdsystem	Rikets
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens dnr	431-10967-05
Länsmuseets dnr	421/05
Länsmuseets kontonummer	530333
Uppdragsgivare	Tekniska Verken i Linköping AB, Vatten, Försäljning
Kostnadsansvarig	Tekniska Verken i Linköping AB, Vatten, Försäljning
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	-
Fältarbetstid	2005-12-01--05
Totalt undersöktes	ca 11 löpmeter
Fynd	Nej
Foto filmnr	Endast digitala bilder
Analyser	Nej
Grafik	-
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:11 © Östergötlands länsmuseum

I samband med schaktning för VA i S:t Larsgatan fram till kv Brevduvan 19 i Linköping genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll. Vid denna framkom ett ca 0,2 m tjockt lerigt gråsvart kulturlager på 0,5 m djup under gatan. Lagret var stort av omfattande äldre ledningsschakt för VA, el m m men kunde ses på mindre partier i större delen av schaktet. Det gick inte att urskilja några skiktningar eller konstruktioner i lagret.